



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 379/2020-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpenej advokátkou JUDr. Darinou Solárovou, Škultétyho 3, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 305/2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 305/2014 porušené boli.

2. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Prešov povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Prešov je povinný nahradiť [REDACTED] trovy konania v sume 346,26 € (slovom tristoštyridsaťšesť eur a dvadsaťšesť centov) na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. Dariny Solárovej, Škultétyho 3, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti [REDACTED] nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažostná argumentácia s'ťažovateľky

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 379/2020-18 z 20. augusta 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú s'ťažnosť s'ťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „s'ťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 305/2014 (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“).

2. Z obsahu ústavnej s'ťažnosti a jej príloh vyplýva, že s'ťažovateľka písomným podaním, ktoré okresnému súdu doručila 26. augusta 2015, požiadala o vstup do konania ako vedľajšia účastníčka popri žalobcovi [REDACTED] – manželovi s'ťažovateľky

(ďalej len „žalobca“), čo odôvodnila právnym záujmom na výsledku veci. Predmetné konanie okresného súdu začalo na základe žaloby, ktorá bola žalobcom okresnému súdu doručená 25. augusta 2014 a domáhal sa v nej vydania nehnuteľností (zastavané plochy a nádvoria a rodinný dom) v katastrálnom území obce [REDACTED], ktoré v čase podania žaloby patrili do podielového spoluvlastníctva v podiele ½ žalobcovi a ½ sťažovateľke. Sťažovateľka uviedla, že žalobca ani žalovaná nenamietali jej vstup do konania ako vedľajšej účastníčky, napriek tomu však okresný súd následne uznesením č. k. 12 C 305/2014-70 zo 4. mája 2016 (ďalej len „uznesenie okresného súdu o nepripustení vstupu do konania“) nepripustil jej vstup do konania. K tomu sťažovateľka dodala, že uvedeným postupom pre ňu okresný súd založil neprávny stav, spôsobil trvajúce prieťahy v konaní a stav pretrvávajúcej právnej neistoty a neumožnil tak, aby bol dosiahnutý efektívny a včasný výsledok vo veci, na ktorej mala sťažovateľka právny záujem.

3. Zároveň sťažovateľka konštatovala, že namiesto včasného a meritórneho rozhodnutia a dosiahnutia víťazstva žalobcu, na ktorom mala aj sama sťažovateľka právny záujem, musela už uvedený postup okresného súdu napadnúť, čo viedlo k ďalšiemu predĺženiu napadnutého konania. Dodala, že Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) následne uznesením č. k. 18 Co 157/2016-80 z 30. mája 2017 zrušil uznesenie okresného súdu o nepripustení vstupu do konania a konštatoval, že sťažovateľka mala záujem na výsledku konania. Následne okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 305/2014-107 zo 14. decembra 2017 žalobu zamietol a uviedol v ňom okrem iného, že sťažovateľka stratila postavenie vedľajšej účastníčky k 30. júnu 2016, keďže od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok. Uznesením krajského súdu sp. zn. 10 Co 28/2018 z 9. mája 2019 bol zrušený už uvedený rozsudok okresného súdu a bolo konštatované, že zmena právnej úpravy nič nezmenila na procesných právach a povinnostiach sťažovateľky. K uvedenému sťažovateľka konštatovala, že v dôsledku nesprávneho postupu okresného súdu od jej vstupu do konania až do podania ústavnej sťažnosti nedošlo k právoplatnému rozhodnutiu veci, a preto pretrváva stav právnej neistoty sťažovateľky. Na záver dodala, že týmto konaním okresný súd založil a prehĺbil stav jej právnej neistoty,

keď neumožnil, aby ani v priebehu štyroch rokov od jej vstupu do napadnutého konania ako vedľajšej účastníčky bolo vo veci právoplatne rozhodnuté.

4. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 12 C/305/2014, porušené bolo.

2. [REDAKOVANÉ] Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 2.500 Eur, (slovom: dvatisícpäťsto Eur), ktoré je jej Okresný súd Prešov povinný vyplatiť v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

3. Okresný súd Prešov je povinný vyplatiť [REDAKOVANÉ] do 2 mesiacov od právoplatnosti nálezu ústavného súdu náhradu trov právneho zastúpenia v sume 346,26 € na účet advokátky JUDr. Dariny Solárovej advokátky so sídlom ul. Škultétyho č. 3, v Košiciach.“

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

5. Ústavný súd si už v rámci prípravy predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti od okresného súdu vyžiadal súdny spis týkajúci sa napadnutého konania, prehľad procesných úkonov, ako aj vyjadrenie okresného súdu k samotnej ústavnej sťažnosti.

5.1 Okresný súd vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 SprO 849/2020 doručenom ústavnému súdu 17. júla 2020 prostredníctvom vo veci konajúcej zákonnej sudkyne po opísaní celkového priebehu napadnutého konania s poukazom na tvrdenia sťažovateľky, že okresný súd s ňou nekonal a že sťažovateľka nemala vedomosť o napadnutom konaní, poukázal na to, že sťažovateľke boli v priebehu napadnutého konania doručované písomnosti, a to napríklad predvolanie na pojednávanie nariadené na 3. marec 2015, ktoré si prevzala 3. februára 2015, avšak nezúčastnila sa ho, pričom o jeho odročenie požiadal žalobca, na ktorého strane sťažovateľka stála. Zároveň poukázal na doručenie predvolania

sťažovateľke aj na pojednávanie nariadené na 12. máj 2015, avšak uvedené predvolanie si sťažovateľka neprevzala v odbernej lehote, a preto jej bolo opätovne zasielané. Následne bolo sťažovateľke zasielané aj predvolanie na pojednávanie nariadené na 8. september 2015, pričom jej bola doručovaná aj písomnosť, ktorou ju okresný súd žiadal o doplnenie, či sťažovateľkou zaslaný podnet má okresný súd považovať za podnet vstupu intervenientov v zmysle § 82 ods. 3 Civilného sporového poriadku, pričom na túto písomnosť sťažovateľka nereagovala. Ďalej uviedol, že po vyjadrenom právnom závere druhoinštančného súdu okresný súd opätovne realizoval upovedomenie a sťažovateľke bolo tiež doručované aj predvolanie na posledné pojednávanie nariadené na 21. február 2020, a to ako v pozícii právneho zástupcu žalobcu, tak aj v pozícii intervenienta, pričom neprítomnosť sťažovateľky na tomto pojednávaní ospravedlňoval samotný žalobca. Vzhľadom na uvedené dospel k záveru o nedôvodnosti podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľky. Zároveň poukázal na nadmernú zaťaženosť a dlhodobú personálnu poddimenzovanosť okresného súdu, pričom na uvedené opakovane vo svojich podaniach upozorňovala vo veci konajúca zákonná sudkyňa aj predsedu, súčasného aj predchádzajúcich, okresného súdu. Zároveň bolo zdôraznené, že aktuálny počet sudcov na okresnom súde, ktorý je nižší o štyroch sudcov, ako by mal byť adekvátny stav podľa analýzy Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) na riadne vybavovanie agendy, je dlhodobý a neustály od roku 2012. Taktiež, že vzhľadom na nástup niekoľkých sudkýň na materskú dovolenku je reálny počet sudcov vybavujúcich agendu okresného súdu dokonca nižší o 8 až 9 sudcov, než by to zodpovedalo optimálnemu počtu podľa výsledkov analýzy ministerstva spravodlivosti. V závere bolo uvedené, že tieto skutočnosti spočívajúce v nadmernej zaťaženosťi okresného súdu a jeho personálnej poddimenzovanosti nemôžu byť na ujmu sťažovateľke, avšak tieto okolnosti nemôžu byť ani dôvodom na vyvodzovanie zodpovednosti voči zákonnému sudcovi, pretože ide o objektívne okolnosti, ktoré zákonný sudca v rámci svojich možností nemôže ovplyvniť.

5.2 V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie okresný súd zaujal stanovisko podaním sp. zn. 1 SprO 849/2020 doručeným ústavnému súdu 28. septembra 2020. V ňom sa v celom rozsahu odvolal na stanovisko okresného súdu uvedené vo vyjadrení sp. zn. 1 SprO 849/2020 doručenom ústavnému súdu 17. júla 2020. Zároveň doplnil, že najmä

s poukazom na konanie strán sporu a ich zástupcov v napadnutom konaní, ktorí sami spôsobovali priet'ahy, považuje podanú ústavnú s'ťažnosť s'ťažovateľky v celom rozsahu za neodôvodnenú.

5.3 Predseda okresného súdu zároveň vyslovil súhlas s upustením od ústneho prejednávania ústavnej s'ťažnosti.

6. S'ťažovateľka sa na výzvu ústavného súdu zo 6. októbra 2020 k stanoviskám okresného súdu vyjadrila podaním doručeným ústavnému súdu 19. októbra 2020, v ktorom uviedla, že nie je akceptovateľné vyjadrenie okresného súdu, pretože opisuje skutkové okolnosti veci, ktoré nastali predtým, ako s'ťažovateľka vstúpila do konania. Podľa s'ťažovateľky okresný súd neuviedol také skutočnosti a okolnosti prípadu, ktoré by bolo možné v súvislosti s neprimeranou dĺžkou napadnutého konania pripísať na vrub s'ťažovateľky. Dodala, že v rámci napadnutého konania bolo konštatované porušenie práva s'ťažovateľky na vstup do konania (uznesením krajského súdu sp. zn. 10 Co 28/2018 z 9. mája 2019). Zároveň z podaného vyjadrenia s'ťažovateľky vyplýva, že nedostatky v personálnom obsadení a materiálno-technickom vybavení okresného súdu podľa nej nie sú pádnym argumentom, ktorý by mal byť zohľadnený v prospech okresného súdu. Svoje vyjadrenie s'ťažovateľka uzavrela tým, že ona svojím konaním ani opomenutím nezavinila žiadne skutočnosti majúce vplyv na predlžovanie napadnutého konania, a teda na vznik priet'ahov, a odmieta takéto prenášanie zodpovednosti zo strany okresného súdu.

6.1 S'ťažovateľka vyslovila súhlas s upustením od ústneho prejednávania ústavnej s'ťažnosti.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou s'ťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

8. Ústavný súd z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu zistil tieto podstatné skutočnosti o priebehu napadnutého konania:

- 25. augusta 2014 doručená žaloba žalobcu,
- 26. augusta 2015 sťažovateľka doručila podnet na jej vstup do konania ako vedľajšieho účastníka,
- 27. augusta 2015 sťažovateľka doručila návrh na prerušenie konania,
- 31. augusta 2015 doručené ospravedlnenie z neúčasti na pojednávaní a žiadosť žalobcu o odročenie pojednávania nariadeného na 8. september 2015 z dôvodu dlhodobého pobytu mimo územia Slovenskej republiky,
- 8. septembra 2015 pojednávanie odročené na 12. november 2015,
- 4. novembra 2015 okresný súd uznesením č. k. 12 C 305/2014-59 zastavil konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku,
- 24. novembra 2015 podané odvolanie žalobcu proti uzneseniu o zastavení konania,
- 16. decembra 2015 odvolanie žalobcu zaslané žalovanej,
- 4. mája 2016 uznesenie okresného súdu č. k. 12 C 305/2014-69, ktorým okresný súd zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 12 C 305/2014-59, zároveň okresný súd vydal i uznesenie č. k. 12 C 305/2014-70, ktorým nepripustil vstup sťažovateľky do konania ako vedľajšej účastníčky,
- 30. júna 2016 doručené odvolanie sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu č. k. 12 C 305/2014-70,
- 12. septembra 2016 odvolanie sťažovateľky predložené krajskému súdu,
- 29. júna 2017 doručené uznesenie krajského súdu č. k. 18 Co 157/2016-80 z 30. mája 2017, ktorým krajský súd vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie,
- 28. júla 2017 okresný súd adresoval sťažovateľke žiadosť o vyjadrenie, či jej podnet na vstup vedľajšieho účastníka má považovať za podnet vstupu intervenienta do konania,
- 3. novembra 2017 doručené podanie žalovanej, v ktorom žiadala zamietnuť žalobu na základe nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobcu a sťažovateľky,
- 23. novembra 2017 nariadené pojednávanie na 14. december 2017,

- 12. decembra 2017 doručené ospravedlnenie žalobcu z neúčasti na pojednávaní stanovenom na 14. december 2014 a žiadosť o jeho odročenie, pričom uviedol, že došlo k zmene vlastníka nehnuteľností, ktoré sú predmetom konania,

- 14. decembra 2017 okresný súd mailom upovedomil žalobcu o neakceptácii jeho žiadosti o odročenie pojednávania nariadeného na 14. december 2017, zápisnica okresného súdu z pojednávania – okresný súd žalobu zamietol, okresný súd vydal rozsudok č. k. 12 C 305/2014-107 o zamietnutí žaloby žalobcu,

- 29. januára 2018 doručené odvolanie žalobcu proti rozsudku okresného súdu č. k. 12 C 305/2014-107 o zamietnutí žaloby žalobcu,

- 20. marca 2018 okresný súd vyzval žalovanú na vyjadrenie sa k odvolaniu žalobcu,

- 16. apríla 2018 odvolanie žalobcu predložené na krajskom súde,

- 30. mája 2019 vrátený spis s uznesením krajského súdu č. k. 10 Co 28/2018-124 z 9. mája 2019, ktorým krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 12 C 305/2014-107 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie,

- 30. augusta 2019 vydané upovedomenie pre žalobcu a žalovanú o vstupe sťažovateľky do konania ako intervenienta na strane žalobcu,

- 20. januára 2020 okresný súd vyzval sťažovateľku, aby sa vyjadrila k námietke žalovanej proti vstupu sťažovateľky ako intervenienta do konania,

- 20. januára 2020 nariadené pojednávanie na 21. február 2020,

- 21. februára 2020 okresný súd zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania, nepripustil vstup sťažovateľky ako intervenienta do konania a žalobu zamietol, zároveň vydal rozsudok sp. zn. 12 C 305/2014,

- 16. apríla 2020 doručené odvolanie žalobcu proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 12 C 305/2014,

- 7. mája 2020 okresný súd vyzval žalovanú, aby sa vyjadrila k podanému odvolaniu,

- 5. júna 2020 okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovanej k podanému odvolaniu,

- 9. júna 2020 okresný súd vyzval sťažovateľku na repliku k vyjadreniu žalovanej.

Zo súdneho spisu zároveň vyplýva, že žalobca – manžel sťažovateľky, na ktorého strane sťažovateľka vstupovala do napadnutého konania ako vedľajšia účastníčka, resp. intervenientka, sa opakovane v mene svojom, ako aj sťažovateľky po podaní žiadosti

sťažovateľky o vstup do napadnutého konania ospravedlňoval z neúčasti na pojednávaniach nariadených na termíny 8. september 2015, 14. december 2017, 26. november 2019, 10. január 2020 a 21. február 2020 a žiadal o ich odročenie.

8.1 Zároveň bolo ústavným súdom pred vydaním tohto rozhodnutia prostredníctvom Informačného centra okresného súdu zistené, že spis v danej veci bol na účel rozhodnutia o podanom odvolaní žalobcu proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 12 C 305/2014 z 21. februára 2020 predložený druhoінштанčнému krajskému súdu 7. októbra 2020 a o podanom odvolaní ešte rozhodnuté nebolo.

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10.1 Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

10.2 V zmysle čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

11. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...

12. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený...

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 329/2019).

V.

Posúdenie veci ústavným súdom

14. Ústavný súd za podstatu tejto ústavnej sťažnosti považoval namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým konaním okresného súdu. K porušeniu sťažovateľkou označeného základného práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru malo dôjsť najmä v dôsledku nesprávneho postupu okresného súdu v napadnutom konaní, keď v prvom prípade (rozhodnutí) okresný súd nepripustil vstup sťažovateľky ako vedľ'ajšej účastníčky do konania a následne v druhom prípade (rozhodnutí) konštatoval stratu postavenia sťažovateľky ako vedľ'ajšej účastníčky konania, pričom tieto rozhodnutia boli následne zo strany krajského súdu ako súdu druhoінстанčného v oboch prípadoch zrušené a vec bola tak opakovane vrátená okresnému

súdu na ďalšie konanie. V dôsledku toho sťažovateľka tiež namietala, že ani takmer po štyroch rokoch od podania jej žiadosti o vstup do konania ako vedľajšej účastníčky až do podania ústavnej sťažnosti nebola odstránená jej právna neistota a zároveň nebolo právoplatne rozhodnuté v merite veci.

15. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy preto nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 295/2019).

16. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

17. Keďže súdne konanie vo veci sťažovateľky začalo za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala z dikcie ustanovenia § 6 OSP, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý vo svojich ustanoveniach upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania v čl. 17. Podľa § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne predtým § 100 OSP).

17.1 Povinnosť súdu konať bez prietahov konkrétne vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, z § 168 a § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu – a následkoch neprítomnosti strán, aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie

súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov. V konaniach začatých pred 1. júlom 2016 sa tieto ustanovenia uplatnia v súlade s § 470 ods. 2 CSP.

18. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Zároveň v súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (m. m. III. ÚS 489/2018). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v prípade s'ťažovateľky.

19. Pokiaľ ide o kritérium právna a skutková zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že spory vyplývajúce zo žalôb týkajúcich sa uplatňovaných práv k nehnuteľnostiam – v danom prípade išlo o žalobu, ktorou sa žalobca – manžel s'ťažovateľky, na ktorého strane stála aj s'ťažovateľka, domáhal vydania nehnuteľností (zastavané plochy a nádvorcia a rodinný dom) v katastrálnom území obce [REDACTED], tvoria súčasť bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Taktiež vyriešenie otázky pripustenia či nepripustenia vstupu do konania inej osoby (v tomto prípade s'ťažovateľky) ako vedľajšieho účastníka nie je možné z právneho hľadiska pokladať za zásadne zložitú. Ústavný súd preto dospel k záveru, že v uvedenom prípade nie je možné napadnuté konanie označiť ako v zásade právne či skutkovo zložitú. V kontexte uvedeného preto podľa posúdenia ústavného súdu nie je možné v danej veci okresný súd zbaviť jeho zodpovednosti za priebeh napadnutého konania v súvislosti s posudzovaním existencie zbytočných priet'ahov. V závere ústavný súd poznamenáva, že ani samotný okresný súd vo svojich vyjadreniach nenamietal právnu alebo zásadnú skutkovú zložitost' veci.

20. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní okresného súdu mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, bolo správanie s'ťažovateľky. Ústavný

súd po preskúmaní priebehu napadnutého konania musí v tejto otázke dať čiastočne za pravdu aj argumentom okresného súdu. V napadnutom konaní totiž, ako to vyplýva aj z predloženého spisového materiálu, je nutné konštatovať, že aj na strane sťažovateľky, resp. aj žalobcu, na ktorého strane sťažovateľka vstupovala do napadnutého konania ako vedľajšia účastníčka, resp. intervenientka, sa vyskytli okolnosti podľa posúdenia ústavného súdu majúce negatívny vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania. V prvom prípade ústavný súd v tejto súvislosti uvádza časové obdobie od 28. júla 2017 až do 24. októbra 2017 (tri mesiace), počas ktorého okresný súd nevedel sťažovateľke ani v súčinnosti s obcou [REDAKOVANÉ] a Obvodným oddelením PZ [REDAKOVANÉ] doručiť žiadosť o vyjadrenie sťažovateľky, či jej podnet na vstup vedľajšieho účastníka má považovať za podnet vstupu intervenienta do konania. Túto zásielku napokon prevzal manžel sťažovateľky – žalobca, avšak sťažovateľka sa nijak nevyjadrila. Po druhé je v tejto súvislosti podľa ústavného súdu potrebné poukázať aj na opakované žiadosti žalobcu už po podaní žiadosti sťažovateľky o vstup do napadnutého konania, ktorými sa ospravedlňoval z neúčasti na pojednávaniach nariadených na termíny 8. september 2015, 14. december 2017, 26. november 2019, 10. január 2020 a 21. február 2020 a žiadal o ich odročenie. Na základe spisového prehľadu je možné v tejto súvislosti uviesť, že v dôsledku tohto postupu došlo následne k odročeniu pojednávanií nariadených na termíny 8. september 2015, 26. november 2019 a 10. január 2020, v dôsledku čoho došlo aj k predĺženiu napadnutého konania (v súčte o takmer šesť mesiacov).

21. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľky na prerokovanie vec bez zbytočných prietáhov, bol postup okresného súdu. K tomuto ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že v rámci napadnutého konania je možné identifikovať jednak časové úseky predstavujúce jeho nečinnosť, ako aj postup okresného súdu, ktorý je možné subsumovať pod pojem „nesústredenej činnosti“ okresného súdu. Okresný súd od januára 2016 vydal uznesenie č. k. 12 C 305/2014-69 až 4. mája 2016, ktorým zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 12 C 305/2014-59 zo 4. novembra 2015 o zastavaní konania pre nezaplatenie súdneho poplatku žalobcom. Zároveň za časový úsek, počas ktorého zo strany okresného súdu nebol vo veci samej vykonaný žiadny úkon, je možné označiť obdobie od 30. mája 2019

do 30. augusta 2019 (tri mesiace). V dôsledku „nesústredenej činnosti“ okresného súdu je potrebné konštatovať prieťahy v dvoch časových úsekoch. Od 12. septembra 2016, keď okresný súd predložil na krajskom súde odvolanie sťažovateľky, až do 29. júna 2017, keď bolo okresnému súdu doručené uznesenie krajského súdu č. k. 18 Co 157/2016-80 z 30. mája 2017, ktorým krajský súd vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (jeden rok a dva mesiace). Druhým je obdobie od 16. apríla 2018, keď okresný súd predložil na krajskom súde odvolanie žalobcu, až do 30. mája 2019, keď bol vrátený spis s uznesením krajského súdu č. k. 10 Co 28/2018-124 z 9. mája 2019, ktorým krajský súd vec opätovne vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (približne jeden rok a jeden mesiac).

22. Z vykonaného prehľadu procesných úkonov ústavný súd teda na strane okresného súdu musí konštatovať už uvedené obdobia jeho nečinnosti vo veci samej, ako aj spôsobenie prieťahov v napadnutom konaní v dôsledku jeho nesústredenej, resp. neefektívnej činnosti, keď okresný súd nevykonával úkony smerujúce k rozhodnutiu vo veci – v tomto prípade sa nechal zaviesť sporovými stranami a nevyužil dostatočne nástroje Civilného sporového poriadku, ktoré od jeho účinnosti mal k dispozícii. Poznomenáva, že napadnuté konanie okresného súdu do súčasného obdobia ešte stále prebieha. Od 26. augusta 2015, keď sťažovateľka doručila podnet na jej vstup do konania ako vedľajšieho účastníka, až po rozhodovanie ústavného súdu takto ohraničené napadnuté konanie prebieha už celkovo päť rokov a dva mesiace. V rámci tohto obdobia tvoria úseky spôsobujúce prieťahy v napadnutom konaní ústavným súdom identifikované z dôvodu nečinnosti ako aj nesústredenej činnosti okresného súdu v súhrne dvoch rokov a desiatich mesiacov, teda niečo viac ako polovicu celkového obdobia. Po preskúmaní spisového materiálu, ako aj ostatných podkladov pre rozhodnutie tak ústavný súd nemohol inak ako dospieť k jednoznačnému záveru, že prieťahy v napadnutom konaní idú v nezanedbateľnej miere aj na vrub okresnému súdu. Na tomto mieste ústavný súd len pre doplnenie uvádza, že týmto samozrejme neopomína to, že čiastočne môže za celkovú dĺžku napadnutého konania aj samotná sťažovateľka, resp. žalobca, a to z dôvodov, ako boli už uvedené. V závere ústavný súd aj na margo vyjadrenia okresného súdu, resp. vo veci konajúcej zákonnej sudkyne k personálnym otázkam okresného súdu podotýka, že mu je samozrejme známy fakt nie optimálneho stavu v súdnom systéme, aj pokiaľ ide o personálne obsadenie

a vyťaženosť súdov, resp. jednotlivých sudcov, pričom štát je primárne zodpovedný za to, aby zabezpečil dostatočné personálne a materiálne technické podmienky pre riadny výkon spravodlivosti. Nedostatky v tejto oblasti však v žiadnom prípade nesmú byť na ujmu právam účastníkov konania, v tomto prípade sťažovateľky.

23. Ústavný súd zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020).

24. Ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre už poukázal na to, že nielen nečinnosť, ale aj neefektívna, resp. nesústredená činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (III. ÚS 327/2015).

25. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti relevantné pre danú vec ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

VI.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

26. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

27. Vzhľadom na skutočnosť, že okresný súd už v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej s'ťažnosti v napadnutom konaní meritórne rozhodol svojím rozsudkom sp. zn. 12 C 305/2014 z 21. februára 2020 a vec sa nachádza v štádiu odvolacieho konania na krajskom súde (odvolanie žalobcu bolo predložené krajskému súdu 7. októbra 2020), ústavný súd okresnému súdu nedal príkaz vo veci konať (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

28. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

29. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, v ústavnej s'ťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

29.1 Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná s'ťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa, je povinný s'ťažovateľovi priznané finančné zadost'učinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť s'ťažovateľovi finančné zadost'učinenie, v lehote ustanovenej v odseku 1 priznané finančné zadost'učinenie s'ťažovateľovi nezaplatí, zvyšuje sa finančné zadost'učinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

30. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej právo na prejednanie

veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti požadovala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 2 500 €, čo odôvodnila jednak celkovou doterajšou dĺžkou napadnutého konania, ako aj jeho priebehom, teda že druhoinštančný krajský súd opakovane zrušil rozhodnutia okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, v dôsledku čoho pretrváva stav právnej neistoty sťažovateľky vo veci, na ktorej má sťažovateľka právny záujem.

31. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

32. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na dve základné skutočnosti, ktorými je poznačený priebeh napadnutého konania. Jednak na tú, že v dôsledku najmä nesústredenej činnosti, ale aj samotnej nečinnosti okresného súdu došlo k predĺženiu napadnutého konania súhrnne v celkovom období dvoch rokov a desiatich mesiacov, čo predstavuje niečo viac ako polovicu celého doterajšieho priebehu napadnutého konania. Zároveň však vzal do úvahy aj tú skutočnosť, že postupom samotnej sťažovateľky, resp. žalobcu, na ktorého strane ale sťažovateľka vstupovala do napadnutého konania ako vedľajšia účastníčka, resp. intervenientka, došlo k predĺženiu napadnutého konania celkovo v trvaní deviatich mesiacov, a rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia sťažovateľke v sume 1 000 € (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

33. Ústavný súd nevyhovel v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať

finančné zadost'učinenie nad ústavným súdom priznanú sumu. Z uvedeného dôvodu ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

VII.

Trovy konania

34. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania s'ťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia advokátkou v konaní pred ústavným súdom.

35. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

36. Ústavný súd priznal s'ťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

37. Náhradu trov konania priznal ústavný súd za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej s'ťažnosti). Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania v prípade úkonov právnej služby, a to prevzatia a prípravy zastúpenia a podania ústavnej s'ťažnosti vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2018, ktorá bola 980 €, keďže ide o úkony právnej služby vykonané v roku 2019, teda výpočtový základ tvorí sumu 163,33 €. Za úkony právnej služby vykonané v roku 2019 patrí režijný paušál v sume 9,80 €. Trovy právneho zastúpenia tak v konaní pred ústavným súdom predstavujú celkovú sumu 346,26 € (bod 3 výroku tohto rozhodnutia). Podanie právnej zástupkyne s'ťažovateľky ústavnému súdu doručené 20. októbra 2020 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho

obsah ako podanie, v ktorom by boli uvedené nové relevantné skutočnosti pre rozhodnutie, preto odmenu zaň nepriznal.

38. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný nahradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

39. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu